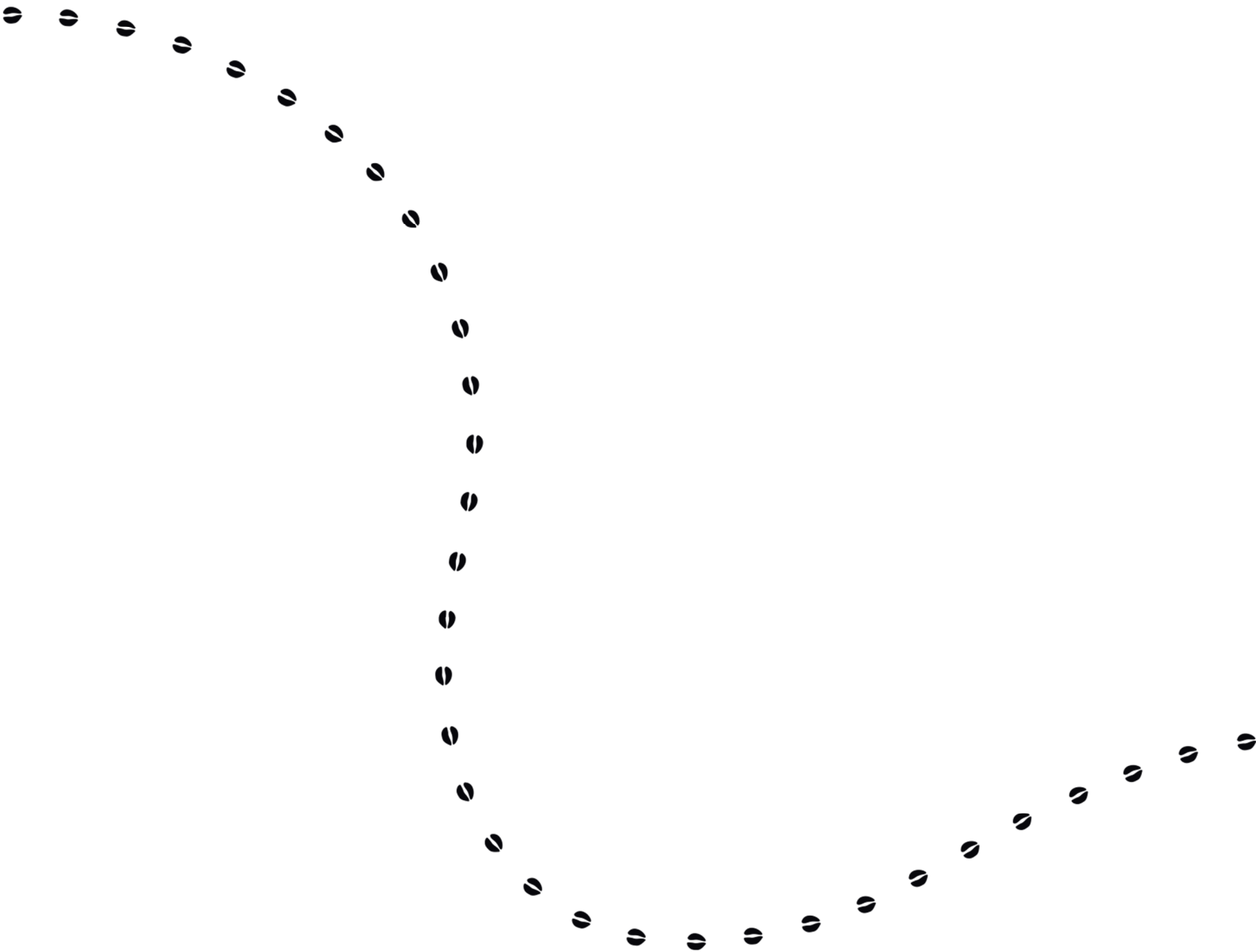
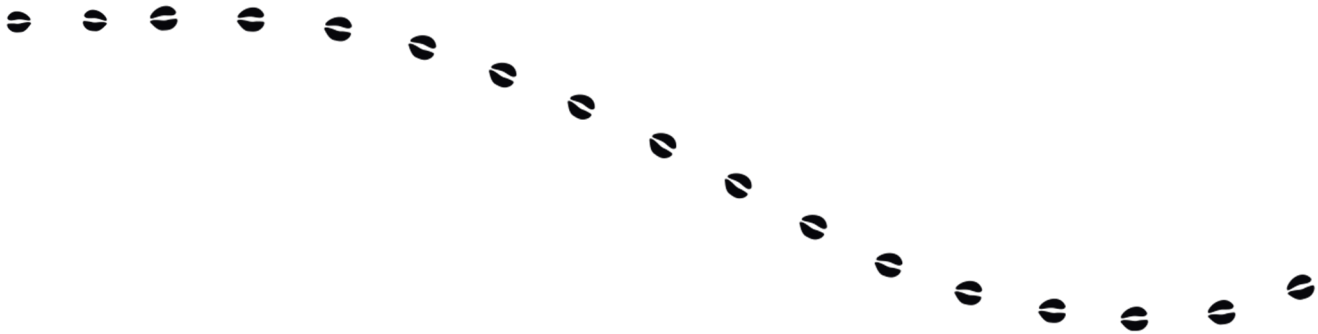

PÅRØRENDEPOLITIK

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
Menneskesyn og målgruppe	5
Kerneverdier	7
Roller	9
Rammer	13
Dialog	15
Støtte til de pårørende	17
Pårørendepolitikken skabes i hverdagen	19

FORORD

Norrdjurs Kommunes pårørendepolitik bygger på kommunens overordnede visioner. **Et liv med muligheder**, som betyder, at alle borgere i kommunen skal have mulighed for at leve et godt liv med størst mulig selvbestemmelse. **Alle med**, som understreger vigtigheden af stærke fællesskaber, hvor samspillet mellem borgernes egne og kommunens initiativer skaber noget større, end de kan hver for sig.

Derfor er målet med pårørendepolitikken, at et stærkt samarbejde med de pårørende til ældre, syge og handicappede er afgørende for at give borgerne de bedste forudsætninger for et godt og indholdsrigt liv.

For de fleste har deres nærmeste familiemedlemmer og venner en afgørende betydning i deres liv. Det er de stærke personlige bånd, der giver værdi i hverdagen. Det er også vores pårørende, som har det bedste kendskab til hele det menneske, vi er.

Når en borger har brug for kommunen, har medarbejderne og de pårørende et fælles mål om at skabe bedst mulig velfærd og livskvalitet for borgeren.

Kernen i Norrdjurs Kommunes pårørendepolitik er **samarbejdet**. Det er et resultat af, at den er lavet i en åben dialog mellem de pårørende, borgerne og medarbejderne. Derfor skal pårørendepolitikken ses som en gensidig invitation til et forpligtende samarbejde.

Det kan være hårdt at være pårørende, og der kan blive brug for hjælp og støtte. For nogle kan aflastning blive nødvendigt for, at de kan bevare en selvstændig tilværelse ved siden af rollen som pårørende. For andre kan rådgivning og sparring være det, der skal til for bedst at kunne hjælpe sine kære i hverdagen.

I langt de fleste tilfælde er pårørendesamarbejdet uden konflikter. Når der er store følelser på spil, kan det dog ske, at der opstår uenigheder og misforståelser. Pårørendepolitikken skal være med til at klæde os på til at forebygge og løse konflikter.

”For mig er et optimalt samarbejde, at vi har det fælles mål, at min mor skal have det godt.”

Søn til ældre kvinde, der modtager hjemmepleje i eget hjem.

Hvad er en pårørendepolitik?

Pårørendepolitikken sætter rammen for samarbejdet mellem borgerne, de pårørende og kommunens medarbejdere på tværs af voksenområdet. Der er tale om en tværgående politik, som forholder sig overordnet til rammerne for det gode pårørendesamarbejde i Norddjurs Kommune.

Pårørendepolitikken skal ses i relation til kommunens overordnede politikker for voksenområdet, blandt andet socialpolitikken, ældrepolitikken og handicappolitikken. Der vil tilsvarende være overlap med kommunens delpolitikker, såsom demenspolitikken eller velfærdsteknologipolitikken. Delpolitikkerne forholder sig mere detaljeret til de problemstillinger, som vedrører de specifikke målgrupper.

Pårørendeolitikkens tilblivelse:

Det store fokus på samarbejdet afspejles både af politikens ordlyd og af den proces, som har ført til politikens endelige udformning.

Der har gennem hele processen været fokus på, at alle med interesse i pårørendesamarbejdet skulle have mulighed for at komme til orde. Politikken er blandt andet blevet til på baggrund af to offentlige temamøder og en række interviews med både borgere, pårørende og medarbejdere om deres oplevelser og ønsker til pårørendesamarbejdet.

De citater, som indgår i pårørendepolitikken, stammer herfra.

MENNESKESYN

Norrdjurs Kommune ser mennesket som et unikt og selvstændigt individ, der har sin egen livshistorie og sine egne normer, vaner og behov. Den enkelte har både frihed og ansvar og nyder den samme værdighed og de samme rettigheder som ethvert andet voksent menneske.

Det enkelte menneske er ekspert i eget liv og træffer selvstændige beslutninger ud fra egne ønsker og behov. Samtidig anerkendes det, at der er forskel på mennesker, og at nogle har behov for særlig støtte for at leve op til deres fulde potentiale.

Selvom mennesket er et selvstændigt og autonomt individ, har det også brug for at indgå i sociale fællesskaber og have tætte relationer til familie, venner og andre, som omgiver det.

Hvad betyder det for pårørendepolitikken?

I pårørendesamarbejdet skal borgeren inddrages som en aktiv og ligeværdig aktør. Medarbejderne og de pårørende skal skabe rum og mulighed for, at borgeren kan udvikle sig og leve et godt liv på egne præmisser, herunder bevare en god relation til sine pårørende.

Norrdjurs Kommuner ser de pårørende som vigtige samarbejdspartnere, hvis viden og erfaringer kan styrke den samlede indsats for borgeren. Samtidig har de pårørende forskellige ressourcer og skal ikke pålægges mere, end de ønsker og magter. Det skal være muligt for de pårørende at have et liv ved siden af deres rolle som pårørende.

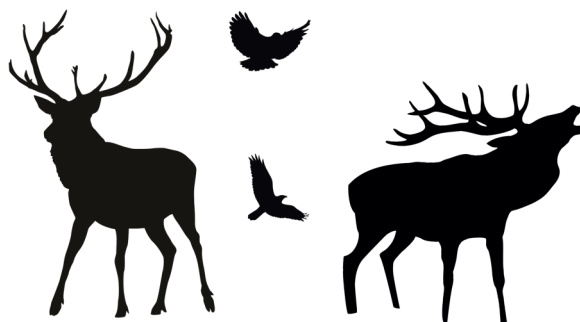
MÅLGRUPPE

Målgruppen for Norddjurs Kommunes pårørendepolitik er voksne pårørende til voksne borgere, der er tilknyttet kommunens tilbud på voksenhandicapområdet, ældreområdet, misbrugsbehandling eller socialpsykiatrien.

En pårørende vil ofte være et familiemedlem, såsom en ægtefælle, en forælder, et barn eller en søskende. Det kan dog også være en ven, en nabo eller en anden person, der er pårørende.

Helt afgørende for, at der er tale om en pårørende i denne sammenhæng, er, at det er en person, som borgeren selv har *valgt* som pårørende. Dette er en forudsætning for, at kommunens medarbejdere kan indgå i et samarbejde.

En stor del af pårørendepolitikken har fokus på samarbejdet mellem de pårørende og kommunens medarbejdere. Det er dog vigtigt at huske på, pårørendesamarbejdet altid sker med afsæt i borgerens ønsker og behov og med størst mulig involvering af borgeren selv.

KERNEVÆRDIER

Pårørendesamarbejdet i Norddjurs Kommune bygger på fire kerneværdier.

Tillid

En grundlæggende forudsætning for et godt pårørendesamarbejde er tilliden til, at alle arbejder for det fælles mål, og at vi vil hinanden i samarbejdet. Når der er en tillidsfuld relation, kan vi bedre løse de udfordringer, som kan opstå undervejs.

Tilliden kommer ikke af sig selv. Den er noget, vi skaber og opretholder i fællesskab. Tilliden opstår, når vi udviser tillid og viser os værdige til den tillid, vi udvises af andre.

Gensidig respekt

Det gode samarbejde mellem pårørende og medarbejdere sker i gensidig anerkendelse af, hvordan vi hver især skaber værdi for borgeren. Det indebærer respekten for den pårørende som den nærtstående, der kender borgeren indgående, og respekten for medarbejderne som de professionelle, der tager beslutninger ud fra deres faglighed.

Samarbejdet mellem medarbejdere og pårørende skal ske med respekt for borgers selvbestemmelse og ønsker til samarbejdet.

Åbenhed

I pårørendesamarbejdet skal vi møde hinanden med en oprigtig interesse for, hvad vi hver især kan og vil. Der skal være åbenhed og lydhørhed i samarbejdet, så vi ikke springer til forhastede konklusioner.

Gennem en åben dialog kan vi dele vores bekymringer og ønsker med hinanden. Dermed skabes fælles forståelse, og vi kan finde de bedste løsninger for borgerne.

Tryghed

Der er mange kilder til utryghed for både borgere og pårørende, når sygdom og handicap skaber ændringer i ens liv. Pårørendepolitikken skal være med til at skabe tryghed ved at sikre gode rammer for inddragelse og relevant støtte i hverdagen.

Når man som pårørende oplever at blive mødt med empati og høj faglighed, er man mere tryk ved give slip og overlade sine nære til medarbejderne.

"Et godt pårørendesamarbejde handler om ligestilling, respekt(...) og om at møde hinanden med åbenhed, tillid og oprigtig interesse. At man VIL hinanden i samarbejdet, og at der ikke er en skjult dagsorden. "

Mor til ungt menneske på botilbud

"For mig, der er det utroligt vigtigt, at der bliver skabt en gensidig respekt for hinanden. For det, vi står for. Typisk er [de pårørende] mennesker, der er i en form for krise, og så er det vigtigt, at vi får skabt noget tillid til hinanden. "

Medarbejder i unge- og voksenteamet

"De [mine forældre] må tænke over, at jeg ikke er en lille pige mere. Jeg kan godt tage mine egne beslutninger (...) Så det skal de bare respektere.

Ung kvinde på botilbud

ROLLER I DET GODE PÅRØRENDESAMARBEJDE

Borgeren, de pårørende og medarbejderne har en fælles målsætning om, at borgeren opnår størst mulig selvstændighed og livskvalitet. Selvom målet er fælles, har parterne forskellige roller og funktioner i samarbejdet om at få det til at lykkes. Tydelighed om parternes roller, kompetencer og ansvarsområder skaber fundamentet for en tillidsfuld relation i det daglige.

Borgeren

Borgeren er hovedperson i sit eget liv og har retten til at leve på sine egne præmisser. Derfor vælger borgeren også selv sine pårørende.

Pårørendesamarbejdet skal til enhver tid tage udgangspunkt i borgerens ønsker, behov og forudsætninger for deltagelse.

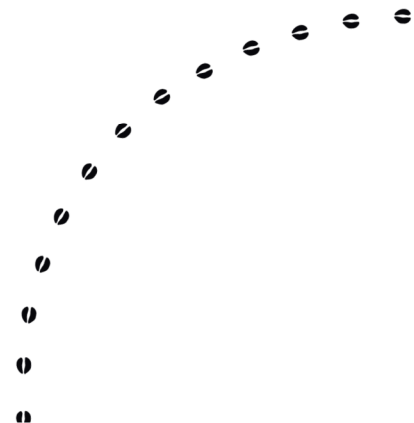
Borgeren skal være en aktiv og ligeværdig del af samarbejdet — også selvom borgeren kan have behov for hjælp og støtte til at give udtryk for sine behov og ønsker.

Der kan være tilfælde, hvor borgerens fysiske eller psykiske funktionsnedsættelse er så svær, at borgeren

ikke kan deltage i samarbejdet. Her har de pårørende og medarbejderne et særligt ansvar for at tage udgangspunkt i den enkelte borgers individuelle situation og livshistorie, når der indgås aftaler på borgers vegne.

Borgerens rolle i pårørendesamarbejdet er:

- At træffe beslutninger ud fra egne ønsker og behov.
- At udpege hvem, der er pårørende.
- At bestemme, hvad de pårørende skal inddrages i.

Den pårørende

De pårørende har retten til den uforbeholdne kærlighed. De er borgerens nære relation og er forbundet med borgeren gennem en fælles livshistorie.

De pårørende spiller en afgørende rolle i forhold til at skabe indhold i borgerens liv. En god og stabil pårørendekontakt har stor betydning for borgerens udvikling og trivsel.

I kraft af deres dybdegående kendskab til borgerens liv, handlemønstre og interesser, er de pårørende en vigtig sparringspartner for kommunens medarbejdere, som kan bidrage til bedre indsatser.

De pårørende er først og fremmest *pårørende* til borgeren og skal bevare deres status som forældre, ægtefælle, barn, søskende eller ven.

De pårørende skal have mulighed for at indgå i almindelige dagligdagsaktiviteter med borgeren, så

den nære relation opretholdes.

Hvis der er noget, de ikke magter eller ønsker at engagere sig i, skal de pårørende kunne sige fra med god samvittighed.

Den pårørendes rolle i pårørendesamarbejdet er:

- At være en vigtig og gennemgående person i borgerens liv.
- at være borgeres nære relation—ikke sagsbehandler eller fagperson.
- At bidrage med indgående indsigt i og viden om borgerens hele liv.
- At deltage i aktiviteter og bidrage til løsningen af små opgaver i dagligdagen.

Hvad med dem uden pårørende?

De pårørende kan bidrage til at skærpe medarbejdernes opmærksomhed på en borgers behov. Derfor kan der være en særlig udfordring for de borgere, der har svage eller ingen pårørende. I Norddjurs Kommune må fraværet af stærke pårørende ikke føre til, at borgeren får mindre opmærksomhed eller et lavere serviceniveau end andre.

Fraværet af pårørende er for nogle borgere en følge af deres sociale problemer, eksempelvis længerevarende misbrug eller psykisk sygdom. For disse borgere kan der være en udfordring i, at de mangler det netværk, som ofte er en vigtig faktor i at få skabt et godt og meningsfuldt hverdagsliv.

Norddjurs Kommunes socialpolitik, ældrepolitik og frivilligpolitik beskriver kommunens ambitioner om at modvirke ensomhed og skabe gode muligheder for at indgå i sociale fællesskaber.

Medarbejderen

Medarbejderne er professionelle omsorgspersoner for borgerne. De er ansvarlige for, at borgerens behov for støtte og pleje dækkes i det daglige. Medarbejderne skal sammen med de pårørende støtte og motivere borgeren til at træffe sine egne valg i livet og tage selvstændigt ansvar i hverdagen.

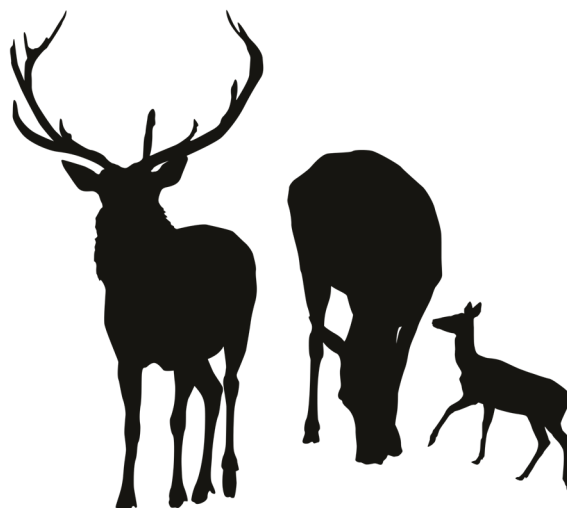
Medarbejderen skal kende reglerne for pårørendesamarbejdet. Hvis der er behov for det, skal de kunne vejlede borgerne og de pårørende. Medarbejderne skal støtte borgeren i at inddrage sine pårørende i det omfang, borgeren ønsker.

Medarbejderne skal møde de pårørende med en forståelse for den situation, de er i, og støtte dem i deres rolle som pårørende. Det er en naturlig del af medarbejdernes arbejdsopgaver at være i dialog med de pårørende, og de skal have kompetencerne til at håndtere de pårørendes forskelligheder.

Når konflikter opstår, har medarbejderne et særligt ansvar for at finde løsninger, så det gode samarbejde genoprettes.

Medarbejderens rolle i pårørendesamarbejdet er:

- At være den professionelle, der har det faglige ansvar for den støtte og pleje, som borgeren modtager.
- At sikre, at lovmæssige og faglige regler og retningslinjer overholdes.
- At have forståelse for menneskers forskellighed og invitere til et godt samarbejde med både borgere og pårørende.
- At have fokus på løsningsmuligheder, når en konflikt opstår.

Hvad med dem, som ikke kan tage beslutninger selv?

Der er grupper af borgere, som kun i meget ringe grad er i stand til at træffe beslutninger for sig selv.

Dette er for eksempel tilfældet for borgere, som på grund af handicap eller svær sygdom ikke har mulighed for at kommunikere deres ønsker og behov.

Det er også tilfældet for borgere, som grundet demenssygdom eller svær mental funktionsnedsættelse ikke er bevidste om egne ønsker og behov.

I de tilfælde er det særligt vigtigt, at de pårørende og medarbejderne sammen sætter fokus på, hvad der er i borgerens bedste interesse.

I tilfælde af demens eller anden invaliderende sygdom, kan de pårørende give medarbejderne et værdifuldt indblik i, hvem borgeren var før sygdommen. Ved at inddrage de pårørendes viden og erfaringer dannes grundlag for at møde mennesket bag sygdommen.

Særligt om værgemål

Nogle borgere er ude af stand til at træffe selvstændige beslutninger om økonomi eller andre forhold. De kan have behov for, at andre træffer beslutningerne for dem. I det tilfælde kan Statsforvaltningen beskikke en værge. Værgen kan for eksempel være et familiemedlem eller en anden, der kender personen godt.

Når der er iværksat et værgemål på en borger, gælder andre regler for deling af oplysninger. Værgen skal have udleveret oplysninger om de forhold, som værgemålet omfatter. Det kan for eksempel være borgerens regnskab i tilfælde af økonomisk værgemål.

Værgemål er ikke det samme som umyndiggørelse. Oftest vil borgeren selv have retlig handleevne, hvilket skaber særlige udfordringer og hensyn.

Norddjurs Kommune lægger vægt på, at der er klarhed om reglerne og mulighederne for værgemål.

RAMMER FOR DET GODE PÅRØRENDESAMARBEJDE

Der er afgørende forskelle på borgernes behov, funktionsniveauer og ønsker til inddragelsen af deres pårørende. Hertil kommer, at der er store forskelle på de målgrupper, som pårørendepolitikken omfatter.

Derfor kan man ikke lave én model for pårørendesamarbejdet, som passer i alle situationer.

Pårørendesamarbejdet i Norddjurs Kommune tilpasses lokale forhold og med udgangspunkt i borgernes forudsætninger for deltagelse.

Norddjurs kommunes intention er, at de tiltag, vi gør for de pårørende og for at styrke pårørendesamarbejdet, henvender sig til *alle* pårørende.

FORVENTNINGSAFSTEMNINGSMØDER

Norddjurs Kommune lægger vægt på, at der tidligt i borgerens forløb sker en indbyrdes afklaring af forventninger til samarbejdet og en praktisk opgavefordeling mellem borgeren, de pårørende og medarbejderne.

Det er vigtigt, at der løbende følges op på aftalerne, og at de opdateres, hvis der sker ændringer.

Formålet med forventningsafstemningen er:

- At nå til enighed om, hvad vi hver især kan forvente os af hinanden.
- At forebygge konflikter i pårørendesamarbejdet.

Borgere, pårørende og medarbejdere skal opleve:

- At de møder, vi holder, tager afsæt i borgernes forudsætninger for deltagelse.
- At samarbejdet mellem medarbejdere og pårørende aldrig virker begrænsende for borgerens aktive deltagelse.
- At Norddjurs Kommunes initiativer for pårørende henvender sig til alle pårørende.
- At der tidligt i borgerens forløb sker indbyrdes afklaring af forventninger til samarbejdet, og at der følges op på disse løbende.
- At der er tydelighed om rammerne for pårørendesamarbejdet, herunder de lovmæssige begrænsninger vedrørende tavshedspligt, samtykke mv.

TAVSHEDSPLIGT OG INFORMATIONSDDELING

Arbejdet i den offentlige sektor er underlagt en række lovmæssige krav og bestemmelser, som skaber dilemmaer i pårørendesamarbejdet.

Det mest fremtrædende dilemma angår forholdet mellem medarbejdernes tavshedspligt og den information, som for mange pårørende er afgørende for et trygt og tillidsfuldt samarbejde.

Tavshedspligten og borgerens ret til selvbestemmelse betyder, at medarbejderne ikke må videregive personlige oplysninger til de pårørende uden borgerens samtykke. Medarbejderne vil rådgive borgeren til at inddrage sine pårørende, hvis der sker væsentlige ændringer i borgerens liv, men i sidste ende skal borgerens ønske til graden af inddragelse respekteres.

Norrdjurs Kommune er bevidst om, at der er pårørende, som oplever, at de ikke inddrages i det omfang, de ønsker. Der er forståelse for, at dette kan give anledning til utryghed og frustration.

Medarbejdernes tavshedspligt er dog et grundvilkår for pårørendesamarbejdet, som parterne er fælles om at håndtere i det daglige. Klarhed om de regler, der gælder på området, er afgørende for at undgå misforståelser.

Selvom medarbejderne er begrænsede i deres kommunikation med de pårørende, kan pårørende altid henvende sig til medarbejderne med information, som er relevant for borgerens livssituation.

Tavshedspligten

Tavshedspligten omfatter oplysninger af en vis følsom karakter, de såkaldte fortrolige oplysninger. Fortrolige oplysninger omfatter personlige og økonomiske forhold, såsom helbred, indlæggelser, sociale problemer, misbrug, strafbare og privatøkonomi.

DET GODE PÅRØRENDESAMARBEJDE BYGGER PÅ **DIALOG**

Et godt pårørendesamarbejde bygger på en åben, anerkendende og fordomsfri dialog, hvor alle parter engagerer sig og føler sig hørt.

Ærlighed og ordentlighed vægtes, når vi til- og omtaler hinanden. Fastholdelsen af en god omgangstone er et fælles ansvar.

En god dialog fordrer, at parterne udtrykker deres hensigter åbent og ærligt og lytter til de ting, der bringes ind i dialogen af andre.

Parterne afstemmer forventninger til hinanden og er åbne for at tale om, hvordan tingene kan gøres anderledes eller bedre.

Målsætningen med pårørendepolitikken for Norddjurs Kommune er, at vi *forebygger* konflikter ved at tale åbent og ærligt sammen.

Alligevel kan konflikter opstå, når parterne er uenige om, hvordan en opgave skal løses.

Konflikthåndtering:

Det er vigtigt, at konflikter håndteres, når de opstår, så de ikke vokser sig større og bliver en hindring for samarbejdet.

Hvis en konflikt opstår, skal de involverede parter hurtigst muligt gå i dialog om årsagen til konflikten og forsøge at finde en løsning, som alle er trygge ved.

Budskabet kommunikeres direkte og i en ordentlig og respektfuld tone til den person, det angår. Man skal så vidt muligt undlade at inddrage udenforstående, da det kan optrappe konflikten unødigt.

Konflikter er ikke kun negative. De kan bidrage til nyskabelse og udvikling, hvis de håndteres på en god og konstruktiv måde.

Formålet med den gode dialog er:

- At opnå en gensidig forståelse for hinandens meninger og handlinger
- At søge efter det fælles punkt, hvor alle kan mødes i et konstruktivt samarbejde
- At opbygge og fastholde tillidsfulde samarbejdsrelationer, som gør det nemmere at løse de konflikter, som kan opstå
- At finde frem til fælles og bedre løsninger for borgeren

”De små samtaler til daglig er vigtige, fordi det er her, vi sætter en masse plusser på tillidskontoen. Så er det meget nemmere at løse en konflikt, der opstår”.

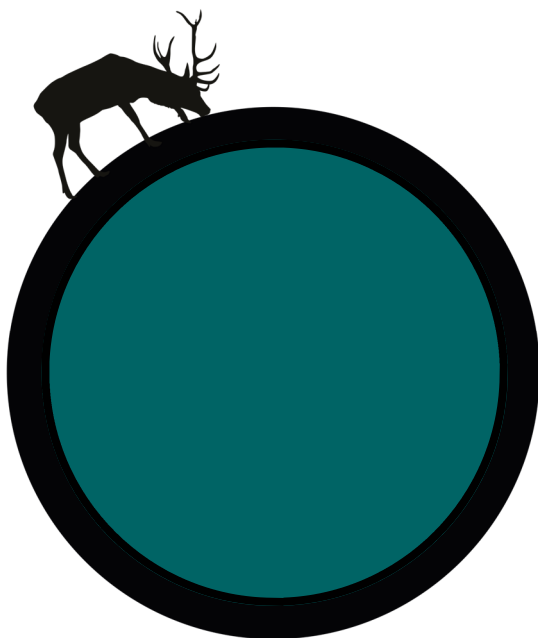
Medarbejder på ældreområdet

”Det er os, som er professionelle. Vi skal kunne rumme, at en pårørende kan have det svært og reagerer med stærke følelser”.

Ansats på plejecenter

”[Den gode dialog er] helt sikkert et fælles ansvar. Jeg tror, man når langt med et skulderklap. Det kan vi alle sammen have brug for”.

Pårørende til ældre kvinde på plejecenter.

STØTTE TIL DE PÅRØRENDE

Mange pårørende yder en stor og vigtig indsats for borgerne i dagligdagen og dette ofte gennem mange år. Det være hårdt både fysisk og psykisk at være pårørende til et menneske med et handicap eller en alvorlig sygdom.

Det er vigtigt, at pårørende får den nødvendige støtte og vejledning, så de kan være i rollen som pårørende og det undgås, at presset bliver for stort.

Det er individuelt hvilket behov for hjælp og støtte, den enkelte pårørende har. Samtidig kan den enkeltes behov ændre sig over tid og alt efter hvilke udfordringer, den pårørende står overfor.

Hvis den pårørende varetager pleje og omsorg for borgeren derhjemme, kan der opstå et behov for aflastning eller afløsning, hvor den pårørende i en periode kan overlade omsorgen for borgeren til andre.

Andre pårørende kan have behov for dele sine bekymringer eller søge information og vejledning hos andre, selvom borgeren ikke bor derhjemme mere. For nogle pårørende kan netop det at overlade deres kære i andres varetægt være det, der giver anledning til utryghed og

skaber behovet for støtte.

I mange tilfælde kan den pårørendes behov for støtte mødes ved, at en medarbejder tager sig tid til at lytte og tale om de ting, der skaber utryghed.

I andre situationer vil Norddjurs Kommune understøtte pårørendes muligheder for at mødes med ligesindede og erfaringsudveksle, eksempelvis gennem netværksgrupper.

Norddjurs kommune tager ansvar for at støtte de pårørende i at være pårørende. Støttens fokus og formål vil være forskelligt alt efter hvilken pårørenderelation, der er tale om.

For nogle kan der være brug for hjælp til trygt at give slip og lade sine nære stå på egne ben. For andre kan der være brug for rådgivning til, hvordan man bedst støtter en nærtstående, som har et plejebæhov.

DEN SVÆRE OVERGANG

Norddjurs Kommune anerkender, at der er noget særligt på spil, når man er forælder og pårørende.

Når et barn med handicap fylder 18 og bliver myndig voksen, sker der en omvæltning.

Forældrene går fra at have forældremyndigheden og ansvar for de beslutninger, der træffes i barnets liv, til at blive pårørende, der kun kan inddrages i det omfang, deres søn eller datter ønsker det.

Som forælder kan det være svært at omstille sig og acceptere den nye rolle. For mange giver det anledning til utryghed, at man ikke længere involveres i de beslutninger, der træffes i barnets liv.

Her er det særligt vigtigt, at kommunen sikrer tilstrækkelig information og vejledning både før, under og efter barnets overgang til voksenområdet, så forældrene føler sig trygge i processen.

De pårørende skal opleve:

- At de tilbydes den nødvendige støtte og omsorg i dagligdagen.
- Tryghed i at lade medarbejderen tage ansvar for deres kære.
- At der tages udgangspunkt i deres individuelle situation som pårørende.
- At der er lettilgængelig information om de støttemuligheder, der findes.
- At der er mulighed for at indgå i netværk med andre pårørende

DET GODE PÅRØRENDESAMARBEJDE SKABES HVER DAG

Med pårørendepolitikken har kommunalbestyrelsen udstukket den overordnede ramme og retning for samarbejdet mellem borgeren, de pårørende og medarbejderne i Norddjurs Kommune. Arbejdet slutter dog ikke her.

Effekten af politikken skabes, når dens værdier og målsætninger omsættes i konkrete handlinger og aftaler om, hvordan vi griber samarbejdet an.

Samarbejdet skal tilpasses de lokale forhold, der gør sig gældende på de enkelte tilbud, så det følger de behov og forudsætninger for deltagelse, som borgerne har.

Norddjurs Kommune ser det som en vigtig ledelsesopgave at skabe grundlag for et godt samarbejde mellem medarbejdere, pårørende og borgere. Det betyder både, at medarbejderne skal være klædt på til samarbejdet med de pårørende, men også at man er klar til at træde til med ekstra støtte, når samarbejdet bliver konfliktfyldt.

Det gode pårørende samarbejde skabes først og fremmest i hverdagen—i mødet mellem medarbejder, pårørende og borgerne. Her skal vi bevare fokus på det fælles mål og holde fast i forståelsen af, at det gode samarbejde er et fælles ansvar.

